

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

3. Jose L. A. Jr., Brintrup A., Salonitis K. Analysing the evolution of aerospace ecosystem development. *PLoS ONE*. 2020. Vol. 15, No. 4. e0231985. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231985>.

4. Mokyr J. *The lever of riches: Technological creativity and economic progress*. Oxford: Oxford University Press, 1990. 349 p.

5. Steenhuis H.-J. Developing countries and the aircraft industry: match or mismatch? *International Journal of Technology Transfer and Commercialisation*. 2001. Vol. 1, No. 2. P. 184–202. DOI: 10.1016/S0160-791X(01)00036-7.

ХАРЛАМОВА О. М., *ст. викладач,*
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

МОВА ЯК ОСТАННІЙ МАРКЕР ІДЕНТИЧНОСТІ: МОЛОДІЖНА КОМУНІКАЦІЯ І ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Мова здавна була не лише засобом спілкування, а і маркером ідентичності. У класичному розумінні вона окреслює межі нації, відтворює колективну пам'ять, стає носієм культурного коду. Для України, особливо після 2014 року, мова перетворилася на символ спротиву, боротьби за незалежність і право бути собою. Українська мова стала не просто ознакою національної приналежності – вона стала політичним і моральним вибором.

Однак у той час, коли мова набуває статусу символу державності, молоде покоління демонструє протилежну тенденцію. У мовленні сучасних підлітків і молодих дорослих усе частіше з'являються англіцизми, суржик, інтернет-сленг. Замість усталених норм — гібридні конструкції, кальки, скорочення, меми. Для старшого покоління це виглядає як загроза: якщо мова — останній маркер національної ідентичності, то чи не руйнує молодь те, за що йде боротьба?

Український контекст робить мовне питання не лише культурним, а й екзистенційним. Протягом десятиліть мова була символом опору русифікації, збереження історичної пам'яті, самоповаги. В умовах війни та інформаційної агресії саме мова стала рубежем самоідентифікації: «розмовляти українською» означає бути частиною опору. І тому дуже болісно, коли молодь наче знецінює цей символ, легко переходячи в англomовний або суржиковий простір [1].

Водночас молодь не сприймає мову як політичний інструмент. Для них вона – гнучкий, універсальний засіб вираження. Мова змішується, пристосовується, «глобалізується». Слова на кшталт «пруфани», «вайб», «краш» чи «рандом» – не вияв меншовартості, а ознака належності до цифрового покоління, яке живе в багатомовному світі.

Ця «нова мова» не спрямована проти української, але відриває мовну практику від ідеї національної боротьби. Якщо для старших поколінь «розмовляти українською» — це свідомий акт патріотизму, то для молоді – це просто «мова, яка зручна зараз». І в цьому – суть конфлікту: коли старші борються за мову як символ, молодші користуються нею як інструментом.

Ми стикаємося з парадоксом: у той час, коли мова в Україні стала останнім маркером національної самоідентифікації, частина молоді підважує її унікальність. І це не обов'язково свідчить про зраду – радше про зміну самої природи ідентичності. Молодь мислить не категоріями «українець/не-українець», а категоріями «свій/чужий» у межах спільнот, які часто мають глобальний характер – від геймерів до фанатів певного бренду чи артиста [2].

Отже, мова перестає бути національним маркером, натомість стає кодом належності до субкультурного або цифрового світу. Але саме тут виникає запитання: якщо українська мова втратить свій ідентифікаційний потенціал, що залишиться як спільний символ єдності нації?

Гібридність мовлення — природний процес у добу глобалізації, але для України він має особливу чутливість. Адже мовна ситуація тут — не просто питання стилю, а питання виживання культури. Коли молодіжна мова відривається від українського кореня, зникає невидимий зв'язок із традицією, історією, болем і досвідом боротьби. У цьому сенсі мовна байдужість може перетворитися на культурну амнезію.

Мова не повинна бути лише символом боротьби — вона може і має бути простором свободи, гри, самовираження. Але важливо, щоб ця свобода не знищувала зміст. Молодь має право творити нову мовну реальність, однак пам'ятати, що мова не виникає з порожнечі. Вона — спадок, результат зусиль і жертв. Бути українцем сьогодні — означає не лише користуватися українською, а й усвідомлювати її цінність, навіть коли вона змішується з іншими кодами [3].

Якщо сучасна молодь руйнує мовні маркери, які визначали українську ідентичність у XX столітті, то що стане новим символом єдності у XXI? Можливо, національна ідентичність справді трансформується — від етнічної до культурно-ціннісної. Але тоді питання звучить гостріше: якщо ми втратимо мову як маркер «свого», то за що ми боремося?

Мова сьогодні — не просто форма комунікації. В Україні вона залишається моральним маркером, який відділяє свободу від підлеглості, свідомість від байдужості. Молодіжна мовна гібридність не є злочином, але є викликом — викликом пам'ятати, що кожне слово має історію. І, можливо, справжня свобода полягає не в тому, щоб говорити «як завгодно», а в тому, щоб знати, чому ми говоримо саме українською.

Список використаних джерел

1. Масенко Л. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Київ: КМ Academia, 2004. 64 с.
2. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso, 2006.
3. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. Вид. 2-ге. Київ: Факт, 2009. 156 с.

ХАРЛАМОВА О. М., *ст. викладач,*
СКАЧКО А. Ю., *здобувачка вищої освіти,*
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ПРОФЕСІЯ ПЕРЕКЛАДАЧА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні штучний інтелект стрімко змінює професію перекладача, і ця трансформація змушує замислитися про роль людини у світі, де алгоритми здатні миттєво обробляти величезні обсяги тексту. Інструменти машинного перекладу, такі як ChatGPT, DeepL або Google Translate, роблять мовні ресурси доступнішими, даючи змогу аналізувати не лише слова, а і контекст, граматику та навіть певні нюанси стилю чи ідіоми. З одного боку, це робить переклад швидким, зручним і економічним, однак коли ми заглиблюємося у справжню суть перекладу, стає очевидним, що машини не можуть повністю замінити людину. Переклад - це не лише перенесення слів з однієї мови на іншу, а складний творчий процес, який ураховує культурні коди, емоційний тон, авторський стиль та очікування конкретної аудиторії. Машини можуть підбирати правильні слова, але вони не здатні передати емоції, наміри чи тонкі нюанси, що роблять текст живим і зрозумілим для читача.